

seria
BEZDROŻA
CLASSIC

Bezdroża

Kuba

Rewolucja w rytmie rumby

mistrzowska
ochrona **ERGO**
HESTIA

Autor przewodnika: Krzysztof Dopierała

Redaktor prowadzący: Maciej Żemojtel

Redakcja: Monika Orłowska

Korekta: Aurelia Hołubowska

Opracowanie kartograficzne: Magdalena Krocak, DAKA – Studio Graficzne

Źródło pochodzenia danych kartograficznych:

© OpenStreetMap contributors; www.opendatacommons.org/licenses/odbl

Zdjęcie na okładce: © Anton_Ivanov | Shutterstock.com

Opieka techniczna: Katarzyna Leja

Skład: Jan Szczurek

Projekt okładki: hotmedia Jan Paluch

Wszelkie prawa zastrzeżone. Nieautoryzowane rozpowszechnianie całości lub fragmentu niniejszej publikacji w jakiegokolwiek postaci jest zabronione. Wykonywanie kopii metodą kserograficzną, fotograficzną, a także kopiowanie książki na nośniku filmowym, magnetycznym lub innym powoduje naruszenie praw autorskich niniejszej publikacji.

Wszystkie znaki występujące w tekście są zastrzeżonymi znakami firmowymi bądź towarowymi ich właścicieli. Autor oraz wydawnictwo Helion dołożyli wszelkich starań, by zawarte w tej książce informacje były kompletne i rzetelne. Nie biorą jednak żadnej odpowiedzialności ani za ich wykorzystanie, ani za związane z tym ewentualne naruszenie praw patentowych lub autorskich. Autor oraz wydawnictwo Helion nie ponoszą również żadnej odpowiedzialności za ewentualne szkody wynikłe z wykorzystania informacji zawartych w książce.

Wydawnictwo Helion

ul. Kościuszki 1c, 44-100 Gliwice

tel.: 32 2309863

e-mail: redakcja@bezdroza.pl

księgarnia internetowa: <http://bezdroza.pl>

Drogi Czytelniku!

Jeżeli chcesz ocenić tę książkę, zajrzyj pod adres:

<http://bezdroza.pl/user/opinie/?bokuw1>

Możesz tam wpisać swoje uwagi, spostrzeżenia, recenzję.

Wydanie I

ISBN: 978-83-283-4327-6

Copyright © Helion, 2018

- **Kup książkę**
- **Poleć książkę**
- **Oceń książkę**

- **Księgarnia internetowa**
- **Lubię to!**
- Nasza społeczność**

Krzysztof Dopierała

Kuba

Rewolucja
w rytmie rumbi

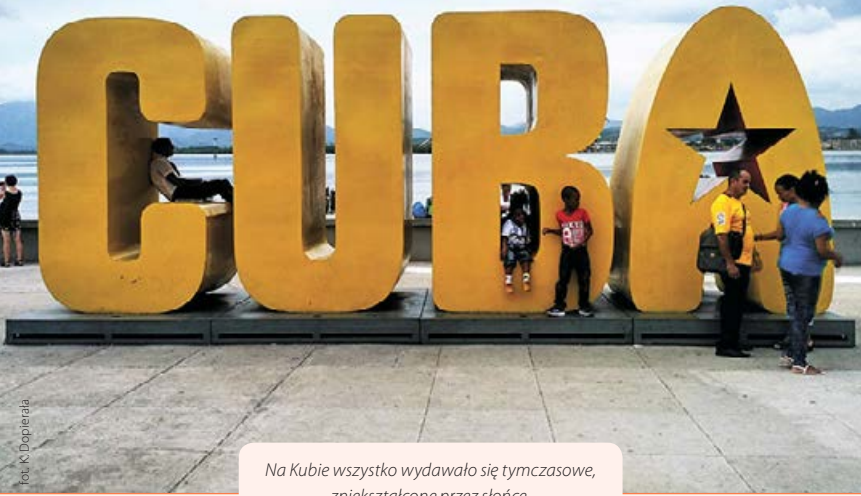

foto: K. Dopierała

*Na Kubie wszystko wydawało się tymczasowe,
zniekształcone przez słońce.*

Cristina García, *Dreaming in Cuban*
przekł. K. Dopierała

Kup książkę

Poleć książkę

Niezbędnik turysty

zawsze pod ręką

Polskie placówki dyplomatyczne

Ambasada RP w Hawanie

(Embajada de la República de Polonia en La Habana),
Calle G 452, esq. a 19 (skrzyżowanie z Calle 19), Vedado 10400;
☎ +53 78 332439/440, +53 52 805770
(telefon alarmowy);
@ www.hawana.msz.gov.pl

Przydatne języki

Jedynym językiem urzędowym na Kubie jest hiszpański. Lokalne dialekty i język potoczny mogą różnić się nieznacznie od mowy z Półwyspu Iberyjskiego oraz innych krajów Ameryki Łacińskiej. Język angielski jest mało przydatny, choć pracownicy branży turystycznej znają zwykle podstawowe frazy i zwroty.

Ważne telefony

Nr kierunkowy: **+53**
Pogotowie: **104**
Straż pożarna: **105**
Policja: **106**

Strefa czasowa

Strefa czasowa na Kubie zmienia się w zależności od pory roku: w porze suchej (zimą) jest to UTC -5, a w porze deszczowej (latem) UTC -4. Daty przestawiania zegarków są elastyczne, ale przypadają zwykle na marzec oraz przełom października i listopada. Zdarzały się sezony, podczas których przez cały rok funkcjonował czas letni. Ustalając, jaka godzina jest na Kubie, od polskiego czasu trzeba przeważnie odjąć 6 godz., choć ta liczba może być inna, w zależności od dokładnych dat przestawiania tamtejszych zegarków.

Elektryczność

Prześciółka do gniazdek elektrycznych jest przydatna podczas podróży na Kubę. W większości przypadków występują gniazda typu A (dwa płaskie bolce), choć stosunkowo często można się też natknąć na stosowany w Polsce typ C. Charakterystyka napięcia to 110 V lub 220 V (gniazdka bywają opisane) / 60 Hz.

Oznaczenia toalet

Toalety publiczne to w języku hiszpańskim *baños públicos*. Plcie opisuje się natomiast jako *damas* (kobiety) oraz *caballeros* (mężczyźni, a dosłownie „rycerze”). W wielu miejscach można się też spotkać z powszechnie rozumianymi piktogramami.

Kup książkę

Poleć książkę

Turystyczny savoir-vivre

- Podczas pobytu w *casa particular* w dobrym tonie jest nienaruszanie prywatnej przestrzeni właścicieli gościńca, np. salonu czy kuchni, chyba że zostaniemy tam zaproszeni.
- Nie należy otwarcie krytykować partii komunistycznej, a zwłaszcza związanych z nią postaci otoczonych kultem, np. Fide-la Castro. Choć na Zachodzie słyszy się na jego temat różne opinie, wielu Kubańczyków darzy *El Comandante* ogromnym szacunkiem.
- Nie warto eksponować swoich kosztowności nie tylko ze strachu przed kradzieżą. Z dala od dużych miast i ośrodków turystycznych Kuba jest ubogim rolniczym krajem, gdzie pozowanie na „bogatego turystę” nie jest oznaką dobrego smaku.
- Napiwki są mile widziane w branżach związanych z obsługą ruchu turystycznego. Pensje ich pracowników bywają niezmiernie niskie i każde peso ma tutaj duże znaczenie.
- Kubańczycy są bardzo otwarci w fizycznych kontaktach z ludźmi, zwłaszcza już poznanyymi. Pocałunki na przywitanie czy drzemka na czyimś ramieniu podczas podróży autobusem nie są zachowaniami odstającymi od normy.
- Ostentacyjne i głośne wycieranie nosa jest uważane za niegrzeczne. Warto powstrzymać się od tego w zatłoczonych miejscach, nawet jeśli mamy katar.
- Mimo dużej liberalizacji życia publicznego, w odniesieniu do odzieży warto stosować zasady oparte na zdrowym rozsądku. Strój kąpielowy jest mile widziany tylko na plaży i na terenie ośrodków wypoczynkowych.
- Nie należy fotografować obiektów militarnych, a także niektórych publicznych. Może się to skończyć pouczeniem ze strony służb porządkowych.

Warto wiedzieć

- Kuba swoim kształtem przypomina krokodyla, dlatego kraj bywa nazywany po hiszpańsku *El Cocodrilo* lub *El Caiman*.
- Najlepszy okres na podróż przypada między listopadem a kwietniem, w trakcie pory suchej. Wrzesień i październik to z kolei miesiące o największym zagrożeniu cyklonami.
- Turyści nie mogą korzystać z niektórych usług skierowanych tylko do Kubańczyków, np. z oferty głównego przewoźnika autobusowego Ómnibus Nacionales.
- Dostęp do internetu jest słaby i stosunkowo drogi. Umożliwiają go specjalne karty-zdrapki sprzedawane w punktach firmy telekomunikacyjnej ETECSA (1 CUC/godz.). Z sieci można korzystać w wybranych miejscach publicznych, drogich hotelach i nielicznych gościńcach.
- Większość Kubańczyków jest katolikami, ale wierzenia chrześcijańskie przenikają się tu z obrzędami, które mają swe korzenie w kulturze dawnych czarnoskórych niewolników.

Przelicznik walut*

Wymiana USD na CUC w kubańskich kantorach jest obciążana prowizją w wysokości 10% wartości transakcji. Ponadto zakup CUP jest możliwy jedynie z użyciem CUC, a poniższe odniesienia do obcych walut podano tylko orientacyjnie.

Peso wymienne (CUC)	Peso kubańskie (CUP)
1 PLN = 0,27 CUC	1 PLN = 6,8 CUP
1 EUR = 1,17 CUC	1 EUR = 29,3 CUP
1 USD = 1 CUC	1 USD = 25 CUP
1 GBP = 1,31 CUC	1 GBP = 32,8 CUP

*stan z dnia 27.09.2018; 1 CUC = 25 CUP

© yel034 | Depositphotos.com

3 Brukowane aleje Trinidadu

To unikatowe miasteczko niewiele zmieniło się od ery baronów cukrowych, którzy budowali w nim swoje wystawne pałace. Uroku dodaje mu bliskość znanej plaży Ancón i malowniczych gór Escambray. Więcej zob. s. 222.

Kup książkę

Poleć książkę

4 Dolina Viñales

Wapienne mogoty na wschodzie Kuby przyjmują fantazyjne kształty, a ich wnętrza są pełne rozległych jaskiń. Tę dziką scenę najlepiej podziwiać z końskiego grzbietu, kultura kowbojska ma się bowiem dobrze w tej części kraju. Więcej zob. s. 168.

8 Flamingi na bagnach Zapata

Rozległe mokradła w pobliżu znanej z amerykańskiej inwazji Zatoki Świń są domem dla tysięcy flamingów. Te smukłe, różowe ptaszyska w trakcie lotu wyglądają jak przerosnięte ważki, co dobrze widać przez lornetkę. Więcej zob. s. 196.

Kup książkę

Poleć książkę

Środkowa Kuba

Centralna część Kuby to świat pełen ciągnących się wzdłuż wybrzeża archipelagów i lagun, zabytkowych kolonialnych miast z epoki boomu cukrowniczego i pomniejszych pasm górskich, które mimo niewielkich rozmiarów fascynują przyrodniczym rozmachem. To tutaj znajduje się Trinidad, jedno z najczęściej odwiedzanych kubańskich miasteczek, którego wąskie brukowane uliczki nie zmieniły się od stuleci. Tylko w jego okolicy można spędzić wiele dni, odkrywając przyrodę gór Escambray i zabytkowe plantacje w słynnej Valle de los Ingenios.

W środkowej części kraju rozegrało się wiele wydarzeń istotnych dla jego rewolucyjnych dziejów. Santa Clara, niepisana stolica kulturalna centralnej Kuby, to miasto, nad którym wisi duch Che Guevary, legendarnego kompana Fidela Castro (zob. ramka *Dowódca i przyjaciel* – s. 103). Organizowane tu wystawy sztuki i wydarzenia muzyczne są dowodem na to, że współczesna scena artystyczna Perły Karaibów dynamicznie się rozwija.

Turystyczny rdzeń tej części kraju stanowią też plaże północnego wybrzeża. Choć archipelag Jardines del Rey ucierpiał mocno w trakcie niedawnego huraganu Irma (zob. ramka *Wyspa w oku cyklonu* – s. 79), takie wyspy jak Cayo Coco czy Cayo Guillermo od lat pozostają wizytówką Kuby jako egzotycznego raju na ziemi.

Prowincje opisywane w niniejszym rozdziale oferują też sporo smaczków z dala od utartych szlaków, a rzadziej odwiedzane

- ✚ **Camagüey** (s. 246) – trzecie co do wielkości miasto Kuby z zabytkowym centrum wpisanym na listę UNESCO
- ✚ **Cienfuegos** (s. 202) – miasto założone przez kolonistów z Francji ze starówką pod kuratelą UNESCO
- ✚ **Góry Escambray** (s. 231) – liczne szlaki wędrówkowe, wodospady i zbocza górskie łagodnie opadające w stronę Morza Karaibskiego
- ✚ **Jardines del Rey** (s. 243) – malowniczy archipelag u północnych wybrzeży Kuby, znany z różowych flamingów, rajskich plaż i luksusowych ośrodków wypoczynkowych
- ✚ **Playa Santa Lucía** (s. 255) – duma prowincji Camagüey i tańsza od archipelagu Jardines del Rey alternatywa dla plażowiczów
- ✚ **Remedios** (s. 217) – kolonialna wizytówka kubańskiej prowincji
- ✚ **Santa Clara** (s. 211) – „miasto rewolucji” oraz prężny ośrodek współczesnej kultury kubańskiej
- ✚ **Trinidad** (s. 222) – jedno z najpiękniejszych miasteczek Kuby; nad parterową zabudową i kolonialną starówką góruje tu pamiętająca czasy hiszpańskie barokowa katedra
- ✚ **Valle de los Ingenios** (s. 229) – dolina, w której rozwijał się przemysł cukrowniczy, a bogacący się tu przedsiębiorcy stawiali w Trinidadzie okazałe pałace

kolonialne miasta – jak Remedios czy Sancti Spiritus – są świetną alternatywą dla atrakcji ze szczytu podróżniczej listy. Jedno jest pewne – w środkowej Kubie z pewnością nie wieje nudą.

Kup książkę

Poleć książkę

Cienfuegos

 147 tys.

Nazywanie Cienfuegos „kubańskim Paryżem” jest lekką przesadą, ale w powietrzu z pewnością znajdziemy tu odrobinę francuskiej atmosfery. Nie ma bowiem drugiego miasteczka na wyspie, gdzie idealnie zaparzone espresso można wypić przy stoliku z widokiem na... łuk triumfalny. Cienfuegos należy do najciekawszych miast środkowej Kuby, ale ze względu na niewielką odległość od Trynidadu jest systematycznie pomijane przez podróżnych.

Ośrodek położony jest nad zatoką Jagua. Jest tak rozległa, że ma się wrażenie, jakby całe centrum miasta było usytuowane nad wodą. Atrakcje turystyczne czekają na wszystkich brzegach owej zatoki. Tak jak w Trynidadzie nie brakuje tu możliwości krótkiego plażowania czy wypadu w góry stanowiące zachodni kraniec pasma Escambray. Nie bez znaczenia jest też główna atrakcja Cienfuegos, czyli zabytkowe budownictwo. Punta Gorda, wysunięty

na południe miejski cypel, urzeka willami i pałacami, których detale architektoniczne wprawiają w zachwyt nawet laików w dziedzinie sztuki. Prowincja dzieląca nazwę z miastem aż do 2011 r. była najmniejszym regionem Kuby (z wyłączeniem Hawany i wyspy Juventud), jednak tego statusu pozbawiły ją nowo wydzielone regiony Artemisa oraz Mayabeque (zob. ramka *W cieniu Hawany* – s. 161). Historyczne centrum Cienfuegos w 2005 r. zostało wpisane na listę światowego dziedzictwa UNESCO. Z miasta wywodzi się popularny kubański piosenkarz, Benny Moré (zob. ramka *Gigantyczna banda* – poniżej).

Historia

Okolice strategicznie ukształtowanej zatoki Jagua już w XVIII w. zainteresowały Hiszpanów, którzy na południowym krańcu akwenu wybudowali fortecę. Ośrodek miejski zaczął się jednak rozwijać dopiero w pierwszych dekadach XIX w. po przybyciu tu francuskich imigrantów z regionu Bordeaux oraz amerykańskiego stanu

Gigantyczna banda

Nazwisko Benny'ego Morégo oraz jego zespół *La Banda Gigante* znają w Cienfuegos wszystkie pokolenia Kubańczyków. Choć od największych sukcesów artysty minęło ponad pół wieku, pomnik piosenkarza i cytaty z jego utworów zdobią tutejsze miejskie krajobrazy. Moré śpiewał rozpoznawalnym melodyjnym tenorem, a jego rytmiczna ekspresja przyniosła mu nawet przydomek *El Bárbaro del Ritmo* (dosłownie: „barbarzyńca rytmu”). Tworzył on muzykę w takich klimatach gatunkowych jak bolero czy mambo. Pochodził z biednej rodziny, a pierwsze kroki ku popularności stawiał w rozrywkowym programie radiowym, gdzie został zauważony przez osoby z branży muzycznej. Przez pierwsze lata swojej twórczości zdobył rozpoznawalność głównie w Meksyku i innych krajach Ameryki Łacińskiej, ale po powrocie na Kubę w 1952 r. skradł również serca tutejszych słuchaczy. Założona przez niego *La Banda Gigante* nie schodziła podczas tej dekady z list przebojów, a Moré otrzymywał nawet propozycje koncertów w Europie (odrzucał je ze względu na strach przed lataniem). Artysta zmarł młodo, w wieku 43 lat, zmagał się bowiem z problemami alkoholowymi. O jego życiu nakręcono w 2006 r. film pt. *El Benny* (reż. J.L. Sánchez). Spacerując wzdłuż Maleconu w Cienfuegos można dostrzec planszę ze słowami jednej z piosenek Morégo, który miał wyraźną słabość do tego miasta (urodził się w pobliskim Santa Isabel de las Lajas): *Cienfuegos es la ciudad que más me gusta a mí*.

Kup książkę

Poleć książkę

fot. K. Dopierala

Jedyny łuk triumfalny na Kubie

Luizjana (stanowił on w tych czasach zamorską kolonię Francji). Było to jedno z ostatnich osiedli założonych na Kubie w epoce kolonialnej, które przez kolejne dekady rozwijało się jako centrum portowo-handlowe. Co ciekawe, jego nazwa nie ma nic wspólnego ze znanym rewolucjonistą Camilem Cienfuegosem, ale nawiązuje do noszącego takie samo nazwisko dawnego zarządcy Kuby. W czasach XIX-wiecznych wojen przeciwko Hiszpanom okolice miasta kilkakrotnie stanowiły miejsce potyczek. Niedługo przed rewolucją kubańską (1957) spadły tu bomby w odwecie za rewoltę wszczętą przeciwko rządowi prezydenta Fulgencia Batisty. W 2005 r. miasto ucierpiało w wyniku pustoszącego wybrzeże Kuby huraganu Dennis.

Warto zobaczyć

Topografia Cienfuegos jest osobliwa ze względu na położenie nad zatoką Jagua. Centrum miasta znajduje się na półwyspie

wrzynającym się w jej wody od zachodu, jednak równie istotny jest cypel Punta Gorda usytuowany kilka kilometrów na południe stąd. Mimo to większość odległości w mieście jest spacerowa, a w razie potrzeby można skorzystać z autobusu miejskiego.

Plac José Martíego

Ten plac nazwany od imienia wielkiego kubańskiego poety (zob. ramka *Ojczyzna jest ołtarzem* – s. 118) z pewnością mógłby startować w konkurencji o tytuł najbardziej urokliwego kubańskiego skweru. Sprzyjają temu pięknie odnowione kolonialne budynki, duża ilość zieleni i leniwa małomiasteczkowa atmosfera, którą można się rozkoszować, popijając kawę w kawiarni El Palatino (zob. *Wyżywienie*).

W zachodniej części placu wznosi się powstały w 1902 r. **łuk triumfalny**. Jego rozmiary nie mają wiele wspólnego z paryskim odpowiednikiem, ale jest to jedyna taka konstrukcja na Kubie.

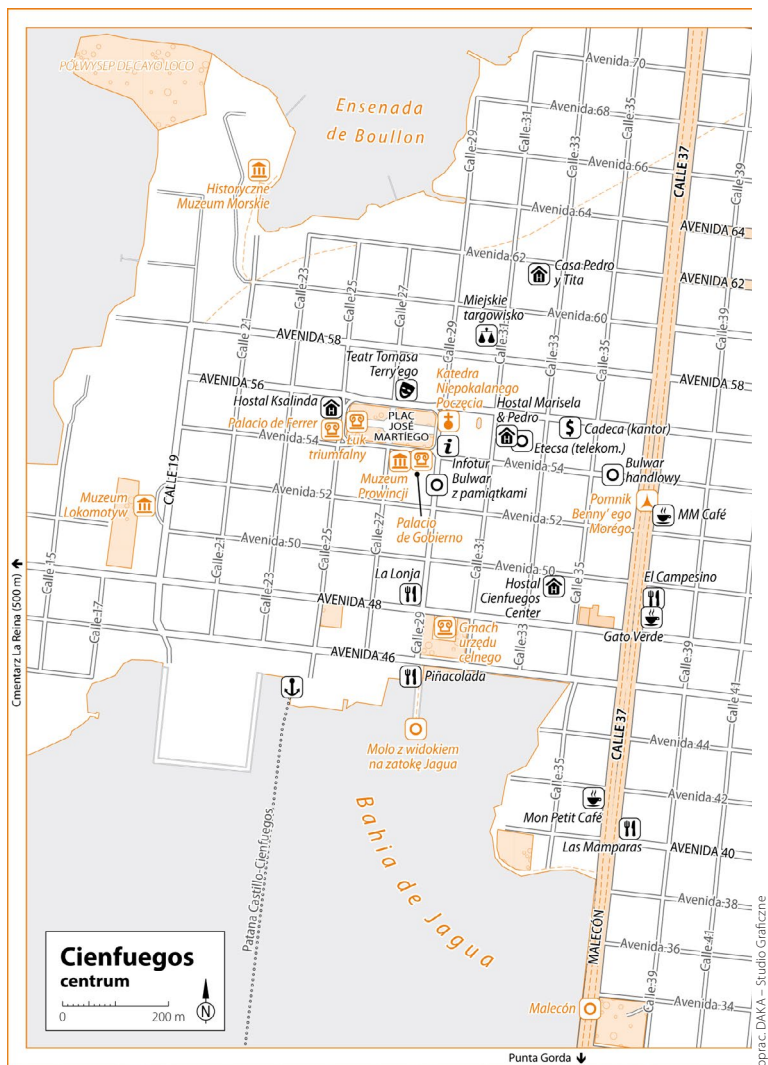
Kup książkę

Poleć książkę

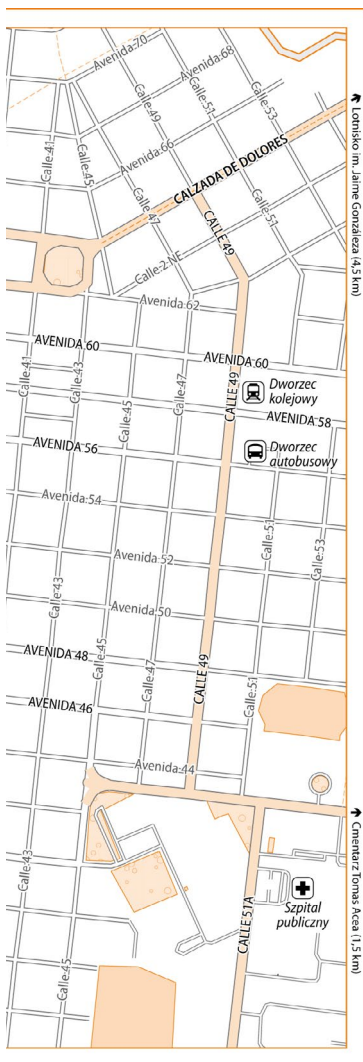
Warto rzucić okiem na **Teatr Tomása Terry'ego** (północna pierzeja placu; ☉ 9.00–18.00; 2 CUC). Jest to pięknie odnowiony eklektyczny gmach nazwany na cześć zamożnego kubańskiego przedsiębiorcy, który częściowo sfinansował jego budowę. Teatr oddano do użytku w 1889 r., a jego imponująca

sala widowiskowa może pomieścić niemal 1000 osób i posiada zdobiony freskami sufit. Aby w pełni poczuć klimat miejsca, najlepiej wybrać się tu na dowolne przedstawienie.

Znajdująca się tuż obok **katedra Niepokalanego Poczęcia** (wschodnia pierzeja placu; wstęp wolny) jest starsza (początek

XIX w.), choć jej bryła nie przypomina już oryginału, który wielokrotnie rozbudowywano. W jej wnętrzu zachwyca ołtarz z witrażami przedstawiającymi 12 apostołów. Podczas pisania tego przewodnika kościół był w kiepskim stanie i prowadzono tu prace renowacyjne.

Sporo reprezentacyjnych budynków zdobi południową ścianę placu José Martíego, choć nie można zajrzeć do wszystkich. **Palacio de Gobierno** pełni funkcję siedziby władz miejskich, ale odwiedzający są za to mile widziani w gmachu **Muzeum Prowincji** (📍 wt.–sb. 10.00–18.00, nd. do 13.00; 2 CUC), który w dawnych czasach mieścił hiszpańskie kasyno. Wystawy poruszają tu takie wątki jak rozwój architektoniczny miasta czy dzieje jego regionu. Ciekawym budynkiem jest też neoklasycyzy **Palacio de Ferrer** (zachodnia pierzeja placu) z narożnikową wieżą, gdzie funkcjonuje dziś miejska instytucja kulturalna. Powstała w 1918 r. rezydencja zachowała nazwisko pierwszych właścicieli, ale kilka razy przechodziła z rąk do rąk między zamożnymi rodami Cienfuegos.

Muzea

W promieniu kilkuset metrów od placu José Martíego znajduje się kilka mniejszych obiektów muzealnych, które są warte krótkiej wizyty podczas spaceru po Cienfuegos. Warto zajrzeć na wystawę **Historycznego Muzeum Morskiego** (zachodni kraniec Calle 60; 📍 wt.–nd. 9.00–17.00; 2 CUC), które wbrew swojej nazwie mało ma wspólnego z kubańską marynarką wojenną. Obiekt znajduje się w portowej części miasta, gdzie w 1957 r. doszło do rewolty przeciwko prezydentowi Batiście. Udział brali w niej również marynarze i właśnie na tym zdarzeniu skupiają się ekspozycje. Pobliskie **Muzeum Lokomotyw** (Calle 19; wstęp wolny) nie jest obiektem muzealnym w ścisłym rozumieniu tego terminu, ale można się tutaj przyjrzeć kilku zabytkowym pojazdom szynowym (w różnym stanie technicznym).

Cmentarz la Reina

Ta rozległa nekropolia (Calle 7, ok. 1,5 km na zachód od placu José Martíego; 📍 8.00–17.00) funkcjonuje od 1839 r., a powstała, by

zastąpić wcześniejszy cmentarz, na którym zaczynało brakować miejsc na pochówki. Wiele tutejszych nagrobków i mauzoleów to istne dzieła sztuki. Zdobią je neoklasyczne kolumny i pompacyjne rzeźby. To bogactwo podpowiada, że grzebano tutaj głównie miejską elitę – włodarzy czy baronów cukrowych. Na miejscu jest możliwe wyznaczenie przewodnika, który chętnie przedstawi ich barwne życiorysy.

Gmach urzędu celnego

Spacerując deptakiem Santa Isabel (to dawna nazwa ulicy nr 29) na południe, dostrzemy do ładnie zagospodarowanego fragmentu nabrzeża zatoki Jagua, gdzie z długiego pomostu rozpościera się widok na jej spokojne wody. Wznosi się tutaj błękitny gmach

urzędu celnego. W połowie XIX w. był on jedną z pięciu najbardziej dochodowych instytucji tego typu na Kubie, co świadczy o dużej ówczesnej roli portu w Cienfuegos. Przed budynkiem często parkują konne bryczki, których woźnice oferują przejażdżki w stronę Punta Gorda.

Punta Gorda

Nie chcąc być gorsze od Hawany, Cienfuegos sprawiło sobie własny **Malecón** (Calle 37) i właśnie wzdłuż tej nabrzeżnej ulicy warto spacerować się w kierunku Punta Gorda. Po drodze mija się rozległą **Plaza de Actos**, gdzie organizowane są zwykłe miejskie imprezy masowe, a tuż za nią (po prawej stronie Maleconu) warto zwrócić uwagę na wielką **tablicę ku pamięci Benny'ego Morégo**, piosenkarza pochodzącego z regionu Cienfuegos (zob. ramka *Gigantyczna banda* – s. 202).

Punta Gorda ma charakter ekskluzywnej maryny, a kilka tutejszych budynków to prawdziwe perełki architektoniczne nawiązujące do francuskiej ery w dziejach miasta. Z zewnątrz można podziwiać gmach **Palacio Azul** (Calle 37 #1201), który dziś działa jako ekskluzywny hotel. Wzniesiono go w 1921 r. według projektu włoskiego architekta Alfreda Fontany. Początkowo służył on jako rezydencja przedsiębiorcy z branży tytoniowej, a po rewolucji kubańskiej swoją siedzibę miały tu różne instytucje państwowe. Goście hotelowi mogą wdrapać się na wieżę tej neoklasycznej budowli, by podziwiać panoramę zatoki Jagua.

Spacerując dalej na południe, dostrzeżemy wkrótce do jeszcze bardziej okazałego **Palacio de Valle** (skrzyżowanie Calle 37 z Avenida 0), który jest szczególnie znany ze swych misternych zdobień (zarówno w środku, jak i na zewnątrz). Ten oddany do użytku w 1917 r. pałac łączy wiele stylów architektonicznych – od inspiracji

oprac. DAKA – Studio Graficzne

Kup książkę

Poleć książkę

barokiem i gotykiem po detale czerpiące z budownictwa mauretańskiego. Nad jego budową czuwali ponoć specjaliści z wielu różnych krajów, aby mieć pewność, że owa fuzja gatunków będzie w dobrym guście. W latach 50. obiekt został wykupiony przez firmę, która zamierzała uruchomić w nim kasyno, ale plany te pokrzyżowała rewolucja kubańska. Dziś działa tu restauracja, która – biorąc pod uwagę historyczną wartość pałacu – prezentuje niezłą relację jakości do ceny. Jadalnie mają tu postać wysokich sal, których ściany i sufity zdobione są sztukaterią oraz mozaikami. Nad drzwiami znajdują się z kolei wielobarwne witraże.

Po drodze na cypel Punta Gorda mija się jeszcze wiele przykładów pięknej **architektury mieszkalnej**. Niektóre drewniane wille zdają się żywcem wyjęte z czasów, gdy na Kubie tworzył Ernest Hemingway. Na samym końcu półwyspu znajduje się niewielki park z barem, gdzie można orzeźwić się zimnym piwem.

Cmentarz Tomas Acea

To kolejna nekropolia w Cienfuegos (wschodnia część Avenida 5 de Septiembre, ok. 3 km na wschód od centrum; 🕒 8.00–17.00; 1 CUC) warta wizyty. Otwarto ją w 1926 r. i w założeniu miał to być cmentarz dla biednych obywateli, ale nie odzwierciedlają tego tutejsze pomniki. Spoczywa tu wiele postaci związanych z historią miasta, m.in. aktorka Luisa Martínez Casado. Warto też zwrócić uwagę na mauzoleum poświęcone uczestnikom powstania przeciwko prezydentowi Batiście. Ze względu na dużą ilość zieleni miejsce bywa nazywane niekiedy cmentarnym ogrodem.

📶 Komunikacja

Cienfuegos leży z dala od autostrady przecinającej Kubę na osi wschód–zachód i nie wszędzie da się stąd dojechać bezpośrednio autobusami Viazul. Kursują one z **dworca autobusowego** (skrzyżowanie Calle 56 i 49, ok. 1 km na wschód od placu José Martíego) m.in. do Hawany (20 CUC, ok. 5 godz.), Playa Girón (7 CUC, ok. 1,5 godz.), Santa Clara (6 CUC, ok. 1,5 godz.),

foto: K. Doplerala

Bryczki przed gmachem urzędu celnego

Kup książkę

Poleć książkę

Trinidadu (6 CUC, ok. 1,5 godz.) i Varadero (16 CUC, ok. 5 godz.). Podróż do większości miast środkowej i wschodniej Kuby wymaga przesiadki w Santa Clara lub Trinidadzie, dokąd z tego samego dworca można dotrzeć, wsiadając do *camiones* (20–30 CUP, ale turyści są często proszeni o więcej). Pod koniec 2017 r. linia Viazul nie zapewniała połączeń stąd do Pinar del Río i Viñales, ale takie autobusy kursowały wcześniej, warto więc śledzić bieżące rozkłady w internecie (www.viazul.com).

Tuż obok działa też **dworzec kolejowy**, ale – jak na całej Kubie – transport szynowy nie jest polecany podróżnym. Teoretycznie pociągami można się stąd dostać m.in. do Hawany, Santa Clara i Sancti Spiritus, ale rozkłady są niewiarygodne i należy je sprawdzać o poranku bezpośrednio na stacji.

Lotnisko im. Jaime González (ok. 4 km na wschód od centrum) obsługuje nieliczne loty czarterowe,

ale żadnych liniowych tras krajowych. Jego strona internetowa (www.cienfuegosinternational.com) wyróżnia się na tle innych portali tego typu.

Cienfuegos jest idealnym miejscem na spacer, jednak w stronę nieco odległego Punta Gorda można się dostać np. **autobusem miejskim nr 1**, który kursuje wzdłuż Calle 37. Do fortecy Jagua można dopłynąć dwa razy dziennie (8.00 i 13.00, ale rozkłady bywają zmienne) z **przystani promowej** przy Avenida 46 (na zachód od gmachu celnego; poniżej 1 CUC).

Noclegi

Oferta noclegowa Cienfuegos jest bogata, a *casas particulares* można znaleźć zarówno wokół głównego placu José Martíego, jak i w dzielnicy willowej Punta Gorda. Pierwsze rozwiązanie jest znacznie bardziej komfortowe, w okolicy znajduje się bowiem użyteczna infrastruktura, m.in. restauracje czy agencje turystyczne. Ulice wzdłuż osi północ–południe noszą nazwę Calle, a prostopadłe do nich – Avenida.

➤ **Casa Pedro y Tita**, Avenida 62 #3116A; ☎ +43 550782. Wynajem pojedynczych łóżek dla osób podróżujących w pojedynkę (10 CUC) to niedroga zaleta tego gościnnia. Śniadania są niedrogie (3 CUC) i obfite.

➤ **Hostal Marisela & Pedro**, Calle 31 #5416E; ☎ +43 510511, +53 668056 (kom.); @ ariannacolina@nauta.cu. Jeden z wielu gościnieców w najbliższej okolicy placu José Martíego. Jeśli nie ma tu wolnych pokoi, można skorzystać z kilku obiektów zlokalizowanych „drzwi w drzwi”. Tuż obok jest biuro ETECSA.

➤ **Hostal Cienfuegos Center**, Avenida 50 #3320; ☎ +43 519370, +53 380622 (kom.); @ www.hostalcienfuegoscenter.wordpress.com; Po długim dniu w Cienfuegos relaks na tarasie tego gościnnia jest dobrym zakończeniem dnia. Dostępne prywatne wi-fi.

➤ **Hostal Ksalinda**, Calle 25 #5421; ☎ +43 534390, +52 973457 (kom.), @ yosley@nauta.cu. Bardziej centralnie już być nie może – ten spokojny gościniec znajduje się bezpośrednio przy placu José Martíego, a dokładnie na jego zachodniej pierzei.

➤ **Villa Teresa**, Avenida 1 #3502; ☎ +43 517039, +58 261346 (kom.), @ www.villateresacfg.blogspot.com. Jedna z wielu opcji noclegowych na Punta Gorda. Ta znajduje się bezpośrednio za pięknym Palacio de Valle.

Kawiarenki jak z Montmartre

Choć nazywanie Cienfuegos stolicą kubańskich kawiarni jest lekką przesadą, to z pewnością można tu znaleźć lokale, które urzekną miłośników tego kofeinowego napoju. Aby je odwiedzić, najlepiej przejść się wzdłuż biegnącej z północy na południe Paseo del Prado (Calle 37). Większość jest zamknięta w godzinach porannych, Kubańczycy nie stronią bowiem od kawy także późnym popołudniem. Najciekawsze z lokali to:

➤ **MM Café** (Calle 37 #5204). Jeśli jakieś miejsce w Cienfuegos można nazwać hipsterskim, to z pewnością będzie to ta kawiarnia z artystycznym klimatem. Część krzesel zastąpiły tu stare fotele kinowe, a rozciągając się na szerokich parapetach.

➤ **Gato Verde** (Calle 37 #4808). W „Zielonym kocie” można nie tylko skosztować znakomitej małej czarnej, ale też zagryźć ją różnymi rodzajami *tapas*, np. z ośmiorniczkę.

➤ **Mon Petit Café** (Calle 37 #4031). Nie wielki narożny lokal szczególnie popularny wieczorem. Lista dostępnych kaw wywołuje zawrót głowy, ale nic tak nie cieszy jak filiżanka rzadko dostępnej na Kubie latte.

Wyżywienie

Najwięcej lokali znajduje się w okolicy placu José Martíego i wzdłuż biegnącej w stronę Punta Gorda głównej ulicy Paseo del Prado (Calle 37). Niedrogo można zjeść w urzędzonej ze smakiem **La Lonja** (Calle 29 #4801; od 2–3 CUC). Menu składa się tutaj jedynie z kilku pozycji (drób i wieprzowina), co ułatwia wybór. Restauracja **Las Mamparas** (Calle 37 #4004; od 3–5 CUC) zapelnia się wieczorami dość szybko. Oferta jest bogata – od dań kuchni włoskiej po curry z kurczaka (rzadkość na Kubie). Krewetek i innych owoców morza można skosztować w **El Campesino** (Calle 37 #4824; od 6–9 CUC), a na drinka – jak podpowiada nazwa – warto wybrać się do położonej nad brzegiem zatoki **kafeterii Piñacolada** (południowy kraniec Calle 29). W ofercie Cienfuegos jest też kilka ciekawych **kawiarni** (zob. ramka *Kawiarenki jak z Montmartre* – str. 208).

Informator

Centrum informacyjne **Infotur** oraz filie kubańskich **agencji turystycznych** (m.in. Cubanacan i Havanatur) znajdują się naprzeciwko siebie na początku deptaku Avenida 54, który rozpoczyna się w południowo-wschodniej części placu José Martíego. Można tu wykupić zorganizowane wycieczki, m.in. do El Nicho (ok. 30–40 CUC/os.) lub laguny Guanaroca (ok. 10–15 CUC/os.). Sporo ciekawostek można znaleźć na stronie internetowej www.cienfuegoscity.org

Główny oddział **ETECSA** znajduje się przy skrzyżowaniu Calle 31 z deptakiem Avenida 54. Pieniądze można wymienić w oddziale **CADECA** przy Avenida 56 #3316.

Okolice

Region Cienfuegos jest wart wydłużenia pobytu tutaj o dzień lub dwa. Chcąc pojechać stąd w stronę Trinidadu, warto zrobić to wynajętą taksówką, by móc zatrzymywać się przy punktach widokowych. Po lewej stronie drogi można podziwiać tutaj pasmo górskie Escambray, a po prawej spienionych fal Morza Karaibskiego – to jedna z najbardziej widowiskowych dróg na Kubie.

Forteca Jagua

To najciekawsza wycieczka, jaką można urządzić sobie z Cienfuegos, a wybierając się tu o poranku, łatwo jest połączyć ją z odpoczynkiem na pobliskiej plaży Rancho Luna. Pełna nazwa tej zabytkowej fortecy (na południowym brzegu zatoki Jagua; 8.00–18.00; 5 CUC) to Castillo de Nuestra Señora de los Ángeles de Jagua. Zbudowano ją w połowie XVIII w. ponoć na rozkaz samego

Energia z Moskwy

Plany budowy elektrowni jądrowej Juragua kremlowscy władarze kreślili jeszcze w epoce zimnej wojny. Miała ona uniezależnić Kubę od drogiego importu ropy naftowej. Radzieckim zwyczajem obok kompleksu powstało też miasteczko, które do dziś na mapach okolic Cienfuegos figuruje pod nazwą Ciudad Nuclear. To miasteczko z „wielkiej płyty” uroczyście oddano do użytku w 1982 r., gdy budowa elektrowni trwała jeszcze w najlepsze. Niestety prace przerwano wraz z upadkiem Związku Radzieckiego, kiedy strumień pieniędzy płynących z Moskwy przykręcono z dnia na dzień. Rząd Fidela Castro przez kolejne lata próbował na własną rękę kontynuować ten projekt, ale w czasach tzw. okresu specjalnego (zob. *Historia* – s. 105) miał on na głowie poważniejsze sprawy. W 1996 r. wznowiono rozmowy z Rosją, ale ostatecznie zdecydowano się opuścić ten temat, m.in. ze względu na sprzeciw Stanów Zjednoczonych. Choć elektrownia nigdy nie rozpoczęła działalności, Ciudad Nuclear rozwijała się w międzyczasie jak najzwyklejsze przedmieście Cienfuegos. Choć w pewnym sensie może ono przypominać ukraińskie miasto Prypeć przy reaktorze w Czarnobylu, tutaj życie toczy się na normalnych kubańskich obrotach. Miłośnicy industrialnej atmosfery z pewnością będą zachwyceni wizytą w tym miejscu. Spod fortecy Jagua należy udać się tylko kilkaset metrów na południe.

króla Hiszpanii Filipa V, aby chronić tutejszą zatokę przed atakami piratów. Była to jedyna tego typu budowla obronna wzdłuż tej części wybrzeża Kuby, a kolejną hiszpańską fortecę można znaleźć dopiero w Santiago de Cuba. Zamek powstał na naturalnym podłożu skalnym i zawiera elementy charakterystyczne dla architektury obronnej swoich czasów, m.in. wieżę obserwacyjną, fosę czy most zwodzony zachowany w świetnym stanie. Według lokalnych podań miejsce to jest nawiedzane przez ducha żony jednego z komendantów fortu, która zginęła w tajemniczych okolicznościach. Podczas prac renowacyjnych w XX w. znaleziono tu zresztą wiele fragmentów ludzkich kości, zwłaszcza pod podłogą kaplicy. Dziś można odwiedzić tutaj muzeum przedstawiające historię kompleksu, a także rzucić na okiem na zabytkowe działa i przekąsić coś w zamkowej restauracji. Kilka kilometrów na zachód od fortecy znajduje się nieukończona elektrownia jądrowa Juragua, której dzieje sięgają czasów sowieckich (zob. ramka *Energia z Moskwy* – s. 209).

Informator

Promy do fortecy Jagua odchodzą dwa razy dziennie (rano i po południu) z przystani miejskiej przy Avenida 46 (poniżej 1 CUC).

Plaża Rancho Luna

Choć nie jest to najbardziej malownicza z kubańskich plaż, Rancho Luna (ok. 19 km na południe od Cienfuegos, po przeciwnej stronie ujścia wód zatoki Jagua) jest dobrym miejscem na krótki odpoczynek po zwiedzaniu fortecy Jagua (można tu także dotrzeć bezpośrednio z Cienfuegos). W tutejszych wodach możliwy jest snorkelling (działa tu centrum nurkowe), a słoneczne kąpiele warto uzupełnić smacznym obiadem z owoców morza. Chętni mogą pozostać na noc w jednej z kilku *casas particulares*.

Informator

Po przedostaniu się promem spod fortecy na drugi brzeg ujścia wód zatoki Jagua do morza dobrze jest złapać taksówkę w stronę plaży (do 5 CUC, odległość to ok. 6 km). Podmiejskie autobusy odchodzą z dworca w Cienfuegos 2–3 razy dziennie (ok. 1 CUP). Taksówka z Cienfuegos to koszt ok. 10–15 CUC.

Laguna Guanaroca

Jeśli nie wybieramy się na bagna Zapata (zob. s. 196), ta niewielka laguna (ok. 15 km na południe od Cienfuegos; ☎ 8.00–15.00; 10 CUC, wstęp z obowiązkowym przewodnikiem) jest niezłym miejscem do obserwacji różowych flamingów i innych ptaków charakterystycznych dla kubańskiej fauny, m.in. pilika czerwonodziobego, który jest uważany za symbol kraju. W obrębie mokradeł działa też farma krewetek, a krajobrazy urozmaicone są lasami namorzynowymi. Najwięcej ptactwa można tu zaobserwować w godzinach porannych, dlatego lepiej nie odkładać wizyty na późne popołudnie.

Informator

Lagunę można zwiedzać w formie zorganizowanej (10–15 CUC) lub dotrzeć tu podobnie jak na plażę Rancho Luna i na miejscu dołączyć do oprowadzających wycieczkowiczów. Wizyta trwa zwykle 2–3 godz.

Ogrody Botaniczne

Ten dendrologiczny raj (ok. 18 km na wschód od Cienfuegos, przy miasteczku Pepito Tey, ☎ 8.00–17.00; 3 CUC) znajduje się w ścisłej czołówce tego typu obiektów na Kubie. Instytut roślin tropikalnych funkcjonował tutaj już na początku XX w., a swoje prace prowadzili tu badacze z kluczowych uniwersytetów zachodniej półkuli, m.in. z Harvardu. Jego założycielem był Edwin Atkins, który dorobił się na Kubie fortuny w przemyśle cukrowym. Na prawie 100 ha można tu znaleźć dziesiątki gatunków palm, bambusów

Spis treści

NIEZBĘDNIK TURYSTY	2
ZOBACZ KONIECZNIE	5
ZAPLANUJ PODRÓŻ	17
Trasa 1. Kubańska klasyka	19
Trasa 2. Wschodnie klimaty.....	21
Trasa 3. Tytoń, świnię i flamingi.....	23
Niestety możesz też się rozczarować	25
WYDARZENIA KULTURALNE.....	26
10 ZASAD ODPOWIEDZIALNEGO PODRÓŻOWANIA.....	28

INFORMACJE PRAKTYCZNE	29
Przed wyjazdem.....	29
Wybór czasu podróży	29
Formalności wizowo-paszportowe	30
Ubezpieczenie	31
Zabezpieczenia medyczne.....	33
Pieniądze	41
Źródła informacji o kraju	44
Co zabrać?.....	48
W co się spakować?	52
Planowanie budżetu	53
Przelot	57
Na miejscu	58
Poruszanie się po kraju.....	58
Noclegi	69
Wyżywienie.....	74
Informacje A-Z.....	77
KRAJ W PIGUŁCE.....	92

INFORMACJE KRAJOZNAWCZE	93
Charakterystyka geograficzno-przyrodnicza	93
Historia	96
Demografia	108
Społeczeństwo i obyczaje.....	110
Religia	114
Kultura i sztuka.....	116

Symbole Kuby.....	124
Kuchnia	126

ZWIEDZANIE KUBY	133
HAWANA I ZACHODNIA KUBA.....	135
Hawana	136
Habana Vieja	137
Casablanca i Park Historyczno-Militarny Morro-Cabaña.....	147
Habana Centro.....	149
Vedado	153
Zewnętrzne dzielnice Hawany	157
Pinar del Río	164
Plantacja tytoniu Alejandra Robainy	167
Viñales	168
Jaskinia św. Tomasza.....	174
Archipelag Colorados	174
Półwysep Guanahacabibes	175
Wyspa Juventud.....	177
Las Terrazas	181
Matanzas.....	183
Varadero.....	188
Cárdenas	194
Zatoka Świń	195
Bagna Zapata	196
Boca de Guamá.....	199

ŚRODKOWA KUBA	201
Cienfuegos	202
Forteca Jagua	209
Plaża Rancho Luna.....	210
Laguna Guanaroca	210
Ogrody Botaniczne.....	210
El Nicho.....	211
Santa Clara	211
Remedios.....	217
Caibarién	219
Cayo Santa María	220

Kup książkę

Poleć książkę

Trinidad	222	Holguín	274
Valle de los Ingenios	229	Gibara	279
Topes de Collantes	231	Silla de Gibara	281
Plaza Ancón	233	Park Monumento Nacional Bariay	281
Sancti Spiritus	233	Guardalavaca	282
Ciego de Ávila	238	Wschodnia prowincja Holguín	285
Morón	241	Santiago de Cuba	287
Laguna de Leche	242	Forteca San Pedro de la Roca	299
Loma de Cunagua	242	El Cobre	299
Jardines del Rey	243	Plaza Siboney	301
Camagüey	246	Park Baconao	302
Playa Santa Lucía	255	Guantánamo	304
Nuevitás	256	Droga do Punta de Maisí	307
Cayo Sabinal	257	Baracoa	309
WSCHODNIA KUBA	259	Góra El Yunque	314
Las Tunas	260	Rzeka Toa	314
Puerto Padre	262	Park Narodowy Alexandra von Humboldta	315
Bayamo	263	SŁOWNICZEK POLSKO-HISZPAŃSKI	316
Park Narodowy Sierra Maestra	266	AUTOR PRZEWODNIKA	324
Manzanillo	270	SPIS TREŚCI	325
Muzeum La Demajagua	271	SPIS MAP I PLANÓW MIAST	327
Media Luna	271	SPIS RAMEK	328
Park Narodowy Desembarco del Granma	272	INDEKS	330
Cabo Cruz	272	LEGENDA	334
Pilón i Marea del Portillo	272		
Trasa z Marea del Portillo do Santiago de Cuba	274		

PROGRAM PARTNERSKI

GRUPY WYDAWNICZEJ HELION

1. ZAREJESTRUJ SIĘ
2. PREZENTUJ KSIĄŻKI
3. ZBIERAJ PROWIZJĘ

Zmień swoją stronę WWW
w działający bankomat!

Dowiedz się więcej i dołącz już dzisiaj!

<http://program-partnerski.helion.pl>

GRUPA WYDAWNICZA

 Helion SA

Lubisz podróżować samodzielnie? Chciałbyś poznać historię, kulturę i przyrodnicze atrakcje odwiedzanych krajów, regionów i miast? Seria **Bezdroża Classic** powstała z myślą o Tobie! Ten przewodnik pomoże Ci zaplanować wyjazd, stanie się Twoim wiernym towarzyszem podróży i zapewni pasjonującą lekturę także po powrocie!

W przewodniku:

- » niezbędne informacje praktyczne i krajoznawcze
- » szczegółowe opisy regionów, miejscowości, zabytków i obiektów przyrodniczych
- » kalendarium wydarzeń kulturalnych
- » liczne ciekawostki
- » przydatny słowniczek

35 map i planów

86 ramek z ciekawostkami

3 trasy zwiedzania kraju

zobacz koniecznie

niezbędnik turysty

przejrzysty układ

mapy z oznaczeniem
atrakcji

polonika

 Księgarnia internetowa:
<http://bezdroza.pl>

 Zamówienia telefoniczne:
0 801 339900
 0 601 339900

» <http://bezdroza.pl/promocje>
Przewodniki najchętniej czytane:
» <http://bezdroza.pl/bestsellery>
Zamów informator podróżniczy:
» <http://bezdroza.pl/newsletter>

Helion SA
ul. Kościuszki 1c, 44-100 Gliwice
tel.: 32 230 98 63
e-mail: bezdroza@bezdroza.pl
<http://bezdroza.pl>

ISBN 978-83-283-4327-6

Cena 39,90 zł